

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT

Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om afskaffelse af sæsonbestemte tidsomstillinger og ophævelse af direktiv 2000/84/EF

Dato 9. oktober 2018
J. nr. 2018-4670

KOM(2018) 639

1. Resumé

Kommissionen fremlagde den 12. september 2018 forslag om at afskaffe de sæsonbestemte tidsomstillinger og ophæve direktiv 2000/84/EF.

Afskaffelsen vil i praksis indebære, at de nugældende regler om obligatorisk omstilling til og fra sommertid i marts og oktober ophæves, og at det fremadrettet ikke vil være tilladt for EU's medlemslande at foretage sæsonbestemte tidsomstillinger i forhold det enkelte lands standardtid.

Medlemslandene vil fortsat selv skulle bestemme deres standardtid, men vil med afskaffelsen af de sæsonbestemte tidsomstillinger skulle beslutte, om de permanent vil ændre deres standardtid.

I de fleste lande i Europa svarer standardtiden (vintertiden) til den tidszone landet befinder sig i. Det betyder, at solen står højest på himlen omkring kl 12. Nogle lande er dog tidsforskuet fra deres naturlige tidszone, herunder eksempelvis Frankrig og Spanien, der begge befinder sig naturligt i den vesteuropæiske tidszone (greenwich mean time), men har valgt at deres standardtid skal følge den centraleuropæiske tidszone (greenwich mean time +1). Solen står derfor højest på himlen omkring kl 13.

Danmark ligger i den centraleuropæiske tidzone, og Danmarks nuværende standardtid (vintertid) svarer til centraleuropæisk tid. Hvis Danmark overgår til permanent sommertid, vil Danmarks standardtid fremover følge den østeuropæiske tidszone, og solen vil året rundt stå højest på himlen omkring kl 13.

Umiddelbart vurderes forslaget at have mindre lovgivningsmæssige konsekvenser.

Forslaget om afskaffelse af sæsonbestemte tidsændringer kan have brede samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske konsekvenser. På baggrund af de videnskabelige undersøgelser af effekterne af tidsskiftet mellem vinter- og sommertid, kan dog ikke konkludere klart, om effekterne ved tidsskiftet samlet set er positive eller negative. Det vurderes ikke, at forslaget vil have statsfinansielle konsekvenser.

Regeringen vurderer på nuværende tidspunkt, at der er behov for yderligere tid til behandling af forslaget, idet der bl.a. er behov for grundig høring af

civilsamfund, interesseorganisationer og erhverv med henblik på at belyse forslaget konsekvenser.

Side 2/18

2. Baggrund

Kommissionen har ved KOM nr. 639 af 12. september 2018 fremsendt forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om afskaffelse af sæsonbestemte tidsomstillinger og ophævelse af direktiv 2000/84/EF. Forslaget er oversendt i dansk sprogversion den 18. september 2018.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 114 og skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

Kommissionen angiver som baggrund for forslaget, at borgere i EU, Europa-Parlamentet og et voksende antal medlemslande i stigende grad har sat spørgsmålstegn ved, om ordningen med en tidsomstilling hvert halve år bør fortsætte.

Kommissionen har derfor gennemført en offentlig høring i løbet af sommeren 2018, der resulterede i 4,6 mio. besvarelser, hvoraf 84 % af respondenterne gik ind for at afskaffe den halvårige tidsomstilling. Spørgsmålet er ligeledes blevet rejst af transportministre i forbindelse med de seneste rådsmøder i december 2017 og juni 2018, og en række medlemslande har givet udtryk for, at de helst vil afskaffe den gældende ordning.

Kommissionen finder det nødvendigt at sikre, at det indre marked fungerer ordentligt, hvorfor en koordineret afskaffelse af den halvårige tidsomstilling sikrer en ensartet tilgang. Kommissionens forslag stiller medlemslandene frit i forhold til om de vil anvende såkaldt sommertid eller vintertid som standardtid.

Kommissionen giver udtryk for, at det vil være hensigtsmæssigt, at der foregår en vis koordination mellem medlemslandene i forhold til valg af den standardtid, som de hver især vil anvende fra 2019. På nuværende tidspunkt er medlemslandene fordelt på tre tidszoner, hvoraf hovedparten har valgt at følge centraleuropæisk tid.

3. Formål og indhold

Det overordnede formål med forslaget er ifølge Kommissionen, at borgerne, Europa-Parlamentet og et voksende antal medlemslande har sat spørgsmålstegn ved, om den nuværende ordning med en tidsomstilling hvert halve år bør fortsætte. Kommissionen finder, at det er vigtigt at have harmoniserede EU-regler på dette område for at sikre, at det indre marked fungerer korrekt.

Kommissionen foreslår derfor at afskaffe de sæsonbestemte tidsomstillinger i EU, idet det sikres, at medlemslandene fortsat selv kan bestemme deres standardtid; navnlig om de vil anvende sommertiden som deres standardtid på permanent basis, eller om de vil anvende den nuværende standardtid (såkaldt vintertid) på permanent basis.

Forslagets indhold består af, at:

1. medlemslandene fra den 1. april 2019 ikke længere må ændre deres standardtid som følge af årstidernes skiften, og
2. medlemslandene vil fortsat frit kunne ændre deres standardtid, så længe ændringen ikke er sæsonbestemt. Medlemslandene bør i så fald underrette Kommissionen i god tid af hensyn til det indre markeds funktion. Hvis et medlemsland har givet en sådan meddelelse og ikke har trukket den tilbage senest seks måneder før datoen for anvendelsen af den planlagte ændring, skal medlemslandet gennemføre ændringen.

Da forslaget bestemmer, at medlemslandene skal gennemføre direktivet senest den 1. april 2019, betyder det, at den sidste obligatoriske omstilling til sommertid således finder sted den 31. marts 2019. Medlemslande, der ønsker at ændre deres standardtid til ”permanent sommertid” skal herefter ikke foretage sig yderligere. Medlemslande, der ønsker at fastholde den nugældende standardtid (vintertid), kan ifølge forslaget foretage en tidsomstilling den 27. oktober 2019 fra sommertid til vintertid (standardtid), hvorefter det ikke længere er muligt at foretage sæsonbestemte tidsomstillinger.

Medlemslandene skal ikke som sådan tage stilling til valget af standardtid i medfør af forslaget, men da formålet med forslaget er at afskaffe sæsonbestemte tidsomstillinger, vil medlemslandene alligevel skulle træffe beslutning om, hvorvidt de vil anvende sommertid eller såkaldt vintertid som standardtid. Hvis medlemslandene ikke aktivt vælger en ny standardtid, videreføres den nugældende standardtid (vintertid).

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet er i henhold til den almindelige lovgivningsprocedure (TEUF art. 294) medlovgiver.

Der foreligger endnu ikke en udtalelse fra Europa-Parlamentet, men Europa-Parlamentet vedtog den 8. februar 2018 beslutning om bestemmelser vedrørende tidsskifteordninger. Beslutningen opfordrer Kommissionen til at foretage en grundig vurdering af direktiv 2000/84/EF om bestemmelser vedrørende sommertid og om nødvendigt at fremsætte et forslag om ændring af direktivet.

Europa-Parlamentet fremhæver, at baggrunden for resolutionen er, at der på baggrund af adskillige videnskabelige undersøgelser, herunder undersøgelsen fra Europa-Parlamentets Forskningstjeneste fra oktober 2017 om bestemmelser vedr. sommertid, ikke er nået til noget endeligt resultat, men har påpeget eksistensen af negative virkninger for den menneskelige sundhed. Europa-Parlamentet henviser til, at en række borgerinitiativer har henledt opmærksomheden på borgernes bekymringer med hensyn til dent halvårslige tidsomstilling.

Europa-Parlamentet henviser desuden i beslutningen fra februar 2018 til, at det er afgørende at bevare en samlet EU-tid, selv efter udløbet af de halvårslige tidsskift.

Europa-Parlamentet henviser til, at det tidligere har rejst spørgsmålet til Kommissionen i forespørgsel til mundtlig besvarelse O-000111/2015 af 25. september 2015. Dengang afviste Kommissionen at foretage sig yderligere i sagen med henvisning til, at de eksisterende regler om tidsskifte var gavnlige, og at de fleste medlemslande gik ind for at besvare reglerne.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen anfører, at undersøgelsesresultater viser, at det er vigtigt at have EU-regler på dette område for at sikre, at det indre marked fungerer ordentligt. Eftersom der ifølge Kommissionen i stigende grad sættes spørgsmålstegn ved den nuværende sommertidsordning, er en koordineret afskaffelse af det halvårslige tidsskifte den eneste mulighed for fortsat at sikre en ensartet tilgang. For netop at sikre denne ensartede tilgang foreslår Kommissionen derfor at ophæve sommertidsordningen i EU, og at overlade det til hver enkelt medlemsland at vælge sin standardtid.

Regeringen er enig i, at nærhedsprincippet er overholdt fsva forslaget om afskaffelse af sæsonbestemte tidsomstillinger og ophævelse af direktiv 2000/84/EF.

Det bør dog bemærkes, at Kommissionen med forslaget foreslår, at medlemslandene bliver forpligtet til at *underrette* Kommissionen, når medlemslandene beslutter at ændre deres standardtid. Når et medlemsland har givet Kommissionen en sådan meddelelse og ikke har trukket den tilbage senest seks måneder før datoen for anvendelsen af den planlagte ændring, *skal* medlemslandet *gennemføre* ændringen. Denne forpligtelse følger af forslaget og har ikke tidligere været gældende, idet beslutninger om ændring af standardtid træffes af hvert enkelt medlemsland og dermed er medlemslandenes prærogativ.

6. Gældende dansk ret

Valget af tidszone – og dermed standardtid - ligger inden for de enkelte medlemslandes suverænitet og kan således ikke besluttes på EU-niveau. Det vil derfor være op til hvert enkelt medlemsland at vurdere, om det vil skifte tidszone for på den måde at kunne få permanent sommertid hele året. Kommissionen har i forbindelse med lanceringen af forslaget lagt vægt på, at beslutningen, om hvilken tidszone et medlemsland tilhører, ligger bedst hos de enkelte medlemslande.

Spørgsmålet om sæsonbestemte tidsomstillinger er omfattet af følgende regulering:

National lovgivning fsva sæsonbestemte tidsomstillinger

- Lov nr. 223 af 24. april 1974 om anvendelse af sommertid
- Anordning nr. 858 af 26. september 2001 om fastsættelse af sommertid fra og med år 2002

National lovgivning fsva standardtid (tidszone)

- Lov nr. 83 af 29. marts 1893 om tidens bestemmelse

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Såfremt forslaget vedtages, skal *Lov nr. 223 af 24. april 1974 om anvendelse af sommertid* samt *Anordning nr. 858 af 26. september 2001 om fastsættelse af sommertid fra og med år 2002*, som gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/84/EF af 19. januar 2001 om sommertid, ophæves.

Herefter skal Danmark tage stilling til, om Danmarks standardtid (såkaldt vintertid) skal fortsætte, eller om Danmark skal skifte tidszone. Såfremt det besluttes at skifte tidszone, forudsætter det en lovændring af den nugældende *Lov nr. 83 af 29. marts 1893 om tidens bestemmelse*, som fastsætter Danmarks standardtid. Såfremt det besluttes at fastholde Danmarks standardtid, kræver det ingen lovændring.

Økonomiske konsekvenser

Forslaget om afskaffelse af sæsonbestemte tidsændringer kan have brede samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske konsekvenser. På baggrund af de videnskabelige undersøgelser af effekterne af tidsskiftet mellem vinter- og

sommertid, kan dog ikke konkludere klart, om effekterne ved tidsskiftet samlet set er positive eller negative.

Selvom afskaffelsen af tidsskiftet ikke i sig selv vil have væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser, vil en øget fragmentering i medlemsstaternes tidszoner kunne have negative erhvervsøkonomiske og forbrugermæssige konsekvenser. Dette vil i høj grad afhænge af, hvordan udfaldet af de enkelte medlemslandes valg af tidszone bliver, specielt de nærmeste nabolande og handelspartnere, herunder bl.a. Tyskland og Sverige.

Det vurderes ikke, at forslaget vil have statsfinansielle konsekvenser.

Herudover kan Danmarks eventuelle efterfølgende beslutning om valg af standardtid have konsekvenser for kultur- og fritidsforeninger, erhvervslivet samt civilsamfundet.

Som det fremgår af høringssvarene nedenfor, er der ikke enighed blandt høringssparterne om, hvilken standardtid Danmark bør vælge at indføre, hvorfor den valgte standardtid må antages at have negative konsekvenser for nogen og positive konsekvenser for andre.

8. Høring

Forslaget er sendt i høring i en bred kreds af interessenter.

Forslaget er både sendt til EU-specialudvalget for Transport, Bygning og Bolig, i interministeriel høring, hvor man har bedt alle ministerier om at videresende høringen til relevante aktører, til det Grønlandske Selvstyre og det Færøske Landsstyre, ligesom at der er foretaget en telefonisk høring af en række interesseorganisationer med anmodning om tilkendegivelser af deres holdning til forslaget. Den telefoniske høring er fulgt op af en tilsvarende skriftlig høring.

Der er indkommet høringssvar fra følgende interessenter.

Dansk Byggeri har sendt følgende bemærkninger:

Dansk Byggeri har ikke en holdning til sommer- eller vintertid, eller til skiftet imellem dem, men vi meget kraftigt fraråde, at de enkelte lande selv skal beslutte tidsindstilling. Hensynet til arbejdstagere, der passerer over grænserne og de mange varer og tjenesteydelser, der dagligt krydser grænserne, tilsiger, at det vil være meget u hensigtsmæssigt, at klokken ikke er det samme i Sønderjylland og Nordtyskland og i København og i Malmø.

Dansk Industri har sendt følgende bemærkninger:

DI har telefonisk over for Transport-, Bygnings- og Boligministeriet tilkendegivet, at man ikke umiddelbart ser et bydende behov for at ophæve de eksisterende regler for sæsonmæssig skift af tid (mellem sommer- og vintertid) og dermed nogen egentlig nytte ved Kommissionens initiativ.

Er der imidlertid et bredt ønske i Rådet om at ophæve det gældende regelsæt og introducere et nyt tidsregime, ser DI ikke umiddelbart større vanskeligheder derved. Dog er det vigtigt for DI at pointere, at man ønsker harmoniseret løsning i EU. Harmoniseret i en form, hvor EU-medlemslandene alle anvender samme tid som standard.

Kommissionen lægger i forslaget op til en harmonisering, hvor kravet om at skifte mellem sommer- og vintertid ophæves for unionen, men det vil dog være op til det enkelte medlemsland at vælge ny standardtid. De betyder, at man i yderste konsekvens risikerer en situation, hvor vore nærmeste naboer og samhandelspartnere anvender én standardtid, mens Danmark anvender en anden standardtid. Det vil ikke være en gunstig situation for erhverv og virksomheder.

DI har drøftet Kommissionens forslag med en række af sine medlemmer inden for særligt transport- og turismeerhvervet, det vil være nogle af de væsentlige sektorer, for hvem et permanent sæsonskift kan have en vis betydning.

Man bør i forhandlingerne overveje trafiksikkerhedsmæssige konsekvenser ved f.eks. at vælge sommertid som ny standardtid. Sommertid hele året vil betyde en meget sen solopgang i vinterhalvåret.

DI kan umiddelbart se fornuft i, at man i det mindste vælger samme standardtid som Tyskland.

DTL – Danske Vognmænd har sendt følgende bemærkninger:

Det er for DTL meget vigtigt, at de enkelte medlemslande ikke individuelt kan fastsætte deres tidszone, men at tidszonerne skal være ens for Centraleuropa fx mellem Danmark, Tyskland og Sverige. Det gælder ikke mindst i forhold til anvendelsen af takografen til kontrol af køre-/hviletidsreglerne. At fx Storbritannien er en time efter og Finland en time foran, kan i DTLs optik fastholdes.

DTLs medlemsvirksomheder har gennemgående mere brug for lys om formiddagen end om eftermiddagen, herunder i forbindelse med på- og aflæsning herunder fx med kran. De vil derfor foretrække normaltid frem for sommertid hele året, hvis de nugældende halvårslige skift afskaffes.

Alternativt foretrækker DTL, at man fortsætter med de nuværende skift mellem normaltid og sommertid.

Erhvervsflyvningens sammenslutning har sendt følgende bemærkninger:

Erhvervsflyvningens Sammenslutning (ES) takker for muligheden for at deltage i denne høring.

ES har ikke bemærkninger til, om man fastholder tidsskift, men til, at det ikke er hensigtsmæssigt at tillade de enkelte medlemsstater at afgøre, om de vil vælge sommertid eller vintertid.

EU risikerer at blive et kludetæppe af tidszoner, hvilket er u hensigtsmæssigt.

Forbrugerrådet TÆNK har sendt følgende bemærkninger:

Forbrugerrådet Tænk vurderer, at Europa-Kommissionens forslag til direktiv om afskaffelse af det obligatoriske skift til og fra sommertid og om ophævelse af direktiv 2000/84/EU ligger uden for vores interesseområde og vil derfor undlade at forholde os hertil. Forbrugerrådet Tænk kan således ikke tages til indtægt for at støtte forslaget eller for at gøre det modsatte.

Dansk Erhverv har sendt følgende bemærkninger:

Dansk Erhverv har modtaget ministeriets høring af 20. september 2018 vedrørende ovennævnte.

Vi har endvidere modtaget og besvaret en telefonisk forespørgsel fra ministeriet i sagen og har endelig afgivet bemærkninger til Kommissionens høring om samme 4. – 16. august d.å.

Vi kan oplyse, at Dansk Erhverv støtter forslaget om afskaffelse af skifte mellem sommer- og vintertid, idet vi vurderer at ulemperne ved den nuværende ordning er større end gevinsterne. Vi støtter endvidere Kommissionens indstilling om, at afskaffelsen gennemføres koordineret på EU-plan således at området i videst muligt omfang harmoniseres.

Efter nærmere drøftelser med medlemskredsen skal Dansk Erhverv støtte at vi i Danmark fastholder standardtiden i stedet for at indføre permanent sommertid. Dette af hensyn til de erhverv, der har brug for bedst muligt lys om morgenen.

DTU Management og DTU Transport har sendt følgende bemærkninger:

Formålet med lovforslaget er at afgøre om de sæsonbestemte tidsomstillinger i EU skal afskaffes, og om direktiv 2000/84/EF dermed skal ophæves.

Som udgangspunkt støtter vi at afskaffe sæsonbestemte tidsomstillinger, da denne omstilling giver forstyrret søvn, og da det kan tage om til en uge, før søvnrytmen er tilbage til normal¹.

Forskningen vedrørende, hvorvidt sæsonbestemte tidsomstillinger har en negativ indvirkning på trafikikkerheden, er splittet¹, og nogle studier viser en negativ effekt på trafikikkerheden som følge af sæsonbestemte tidsomstillinger, mens andre studier ikke finder nogen effekt. Et studie fra USA viser, at afskaffelsen af sommer-/vintertid formentligt vil kunne øge trafikikkerheden². Studiet viser, at sommertid hele året ville kunne mindske fodgængeruheld med 13 % og biluheld med 3 %, grundet at vi får lysere aftener, og at der er flere fodgængere ude om aftenen. Derimod finder et finsk studie³, at antallet af trafikuheld ikke øges som følge af sæsonbestemte tidsomstillinger. Derudover viser forskning, at det er mere trafikfarligt at skifte til sommertid end til vintertid på grund af den manglende time, når man skifter til sommertidsperioden, og den dermed manglende søvn¹.

Sammenholdt med resultaterne fra USA nævnt overfor², vil man dog kunne argumentere for, at sommertid er at foretrække som en helårløsning. Man skal derudover være opmærksom på den potentielle negative effekt, som sæsonbestemte tidsomstillinger har på personer med søvnsygdomme, affektive psykiske lidelser eller bipolar lidelse³. Disse befolkningsgrupper påvirkes i højere grad af forstyrret søvn og kan dermed udgøre en særlig risiko for trafikikkerheden i forbindelse med tidsomstillinger.

På baggrund af ovenstående støtter vi forslaget om at afskaffe vekslen imellem sommer- og vintertid.

Dansk Arbejdsgiverforening har sendt følgende bemærkninger:

Dansk Arbejdsgiverforening (DA) har følgende bemærkninger til ovenstående høring udsendt den 13. september 2018.

DA er enig med Europa-Kommissionen i, at skiftet mellem sommer- og normaltid bl.a. er forbundet med en lang række administrative byrder. DA har f.eks. indgået en aftale om skift mellem sommer- og normaltid med LO for at håndtere betaling af løn m.v. ved overgangene mellem sommer- og normaltid på virksomheder med 3-holdsskift/natarbejde.

¹Harrison, y. (2013). The impact of daylight saving time on sleep and related behaviours. *Sleep medicine reviews*, 17 (4), 285-292.

²Coate, D., & Markowitz, S. (2004). The effects of daylight and daylight saving time on US pedestrians' fatalities and motor vehicle occupant fatalities. *Accident Analysis & Prevention*, 36. 351-357.

³Lahti, T., Nysten, E., Haukka, J., Sulander, P., & Partonen, T. (2010). Daylight saving time transitions and road traffic accidents. *Journal of Environmental and Public Health*, 1-3.

Det forhold, at Europa-Kommissionen i sit forslag gør det valgfrit for medlemslandene at bestemme, hvilken zonetid de fra 2019 vil benytte, risikerer dog at skabe et EU, der permanent er opdelt i forskellige zonetider, hvilket alt andet lige også er administrativt byrdefuldt.

DA finder derfor, at det bør være en forudsætning for dansk opbakning til forslaget, at der samtidig kan indgås en politisk aftale EU-landene imellem om, at landene overgår til samme zonetid.

I den forbindelse anbefaler DA, at regeringen arbejder for, at den valgte zonetid bliver den nuværende sommertid.

Drivkraft Danmark har sendt følgende bemærkninger:

Vi er enige med Europa-Kommissionen i, at skiftet mellem sommer- og normaltid blandt andet kan være forbundet med en lang række administrative byrder.

Men det forhold, at Europa-Kommissionen i sit forslag gør det valgfrit for medlemslandene at vælge, hvilken zonetid de fra 2019 vil benytte, risikerer dog at skabe et EU, der permanent er opdelt i forskellige zonetider, hvilket alt andet lige også er administrativt byrdefuldt.

Vi finder derfor, at det bør være en forudsætning for dansk opbakning til forslaget, at der samtidig kan indgås en politisk aftale EU-landene imellem om, at landene overgår til samme zonetid. I den forbindelse anbefaler vi, at regeringen arbejder for, at den valgte zonetid bliver den nuværende sommertid.

HORESTA har sendt følgende bemærkninger:

HORESTA takker indledningsvist for muligheden for at afgive hørings svar vedr. afskaffelsen af sæsonbestemte tidsomstillinger.

For dansk hotel-, restaurant- og turismeerhverv vejer hensynet til sommertid, enten som permanent tid eller som en tidsomstilling mellem vintertid og sommertid, tungere end de mulige fordele ved afskaffelsen af sæsonbestemte tidsomstillinger.

Hensynet til et effektivt indre marked er vigtigt for såvel turisme som øvrige erhverv på tværs af EU. HORESTA forholder sig derfor som udgangspunkt positivt til færrest mulige begrænsninger mellem EU-landene og anerkender fordelene ved en fælles fastlæggelse af tid og ensartede tidsomstillinger mellem EU-landene.

Men for hotel-, restaurant- og turismeerhvervet i Danmark er det helt afgørende, at der med forslaget om afskaffelse af tidsomstillingen mellem sommer- og vintertid sker en permanentgørelse af sommertiden i Danmark.

Sommertid er afgørende for turismeerhvervet

Udsigten til lune sommeraftener og fantastisk natur bringer hvert år tusindvis af turister ud i det danske sommerland. De gyldne sommeraftener og solnedgangen ved vores kyster er blandt både danskernes og de udenlandske turisternes favoritter. Lyset, tiden og ikke mindst timingen heraf er afgørende for dansk turisme og de naturoplevelser, som vi kan byde på.

Vi har selvfølgelig mere at byde på i Danmark. Men langt de fleste aktiviteter finder sted og er afhængig af de lyse timer. Begrænses de lyse timer, så begrænses udbuddet af aktiviteter og oplevelser til danskere som turister.

Den lille havfrue, zoologisk have eller Mols Bjerge er ikke meget værd indhulet i mørke. Det samme gælder en kajaktur i det sydfynske ø-hav, et spil golf på Marbækbanen ved Esbjerg eller klippeklatring på de bornholmske klipper. Her er de lyse timer afgørende for aktivitet og dermed for rentabilitet for den enkelte operatør og virksomhed.

Danskere som turister har taget udelivet til sig. Vi spiser, drikker og hygger os på de stadig flere caféer og restauranter, der tilbyder udendørsservering. Madmarkeder og streetfood skyder op på gader og pladser. Vi har fået byer med liv og aktivitet. Og ikke mindst vækst og jobs i restauranterhvervet, som i dag er Danmarks største jobskaber. Også her er de lyse timer afgørende for aktivitet og rentabilitet.

Derfor er spørgsmålet om sommertid eller vintertid ikke blot et spørgsmål om, hvorvidt vi synes det er rart eller bedst med lys om morgenen eller aftenen. Det er et spørgsmål om rammevilkår, omsætning, vækst og arbejdspladser.

En afskaffelse af tidsomstillingen mellem vintertid og sommertid, hvor vintertiden permanentgøres vil betyde en times tabt omsætning hver eneste dag i 7 måneder for restauranter, forlystelser og andre turismevirksomheder. Det vil have store konsekvenser for udbuddet af aktiviteter til turister og tilsvarende stor betydning for turismevirksomhederne og dansk turisme generelt set.

Der arbejdes aktivt både politisk og i erhvervet for, at turismesæsonen skal vare længere, og at det kan betale sig at holde åbent en større del af året. Det har en stor indflydelse på både vækst, udvikling og arbejdspladser i hele landet. Afskaffelse af sommertiden vil have den direkte modsatrettede effekt. Det vil forkorte sæsonen og udfordre rentabiliteten.

Dansk turisme er i forvejen udfordret af svære rammevilkår og vores konkurrenceevne er svækket. Vi har et meget højere omkostnings- og prisniveau end vores konkurrenter. Og vi er dybt afhængige af, at vi på anden vis kan tiltrække gæster og turister.

Dansk turisme har brug for sommertiden og de lyse eftermiddags- og aftentimer, ikke mindst i forår- og efterårssæsonen, for at skabe oplevelser til danske og turister. For at skabe aktivitet og omsætning - og dermed jobs og vækst særlig i områder udenfor de store byer.

Færre lyse timer sidst på dagen kan bogstavelig talt risikere at slukke lyset for vækst og jobskabelse i dansk turisme, som er meget afhængig af de lyse eftermiddags- og aftentimer. Derfor er det afgørende, at vi i Danmark sikrer sommertiden og de lyse sommeraftener, så vi kan tiltrække og tilbyde oplevelser til turister fra nær og fjern.

Tiden er et nationalt anliggende

Der er store nationale forskelle på dagslængden i løbet af året. Særligt de nord-europæiske lande har store variationer i antallet af lyse timer alt efter årstiden. De sydeuropæiske lande har derimod et mere konstant antal af lyse timer året rundt. Betydningen af tidsomstillingen mellem vintertid og sommertid - og betydningen af tidsfastsættelsen - varierer derfor markant mellem EU-landene.

Mængden af dagstimer – og solskinstimer - og dermed mulighederne for oplevelser er et konkurrenceparameter i turismen. Her har de nordeuropæiske lande af geografiske årsager en udfordring, idet dagslyset varierer mere end, hvad det gør i sydligere lande.

De enkelte lande har muligheden for at kompensere for denne forskellighed, ved at placere landet i den mest fordelagtige tidszone. Det ændrer naturligvis ikke ved antallet af lyse dagtimer, men har indflydelse på mulighederne for at udnytte dagstimerne bedst muligt.

Derfor er det fortsat vigtigt, at beslutningen om, hvad tiden skal være, er en sag for det enkelte EU-medlemsland. Det er både af hensyn til rammevilkår for vigtige erhverv som turisme- og oplevelseserhvervet, men også af hensyn til at tilgodese sundhedsfremmende fritidsaktiviteter i naturen og på de mange uoplyste idrætsanlæg samt hensyn til forskellige nationale traditioner, kulturer m.v.

Den 'ekstra' time ligger bedst om aftenen - og kan ikke erstattes

Vi har for nuværende godt syv måneders sommertid og fem måneders vintertid. Ingen tvivl om at afskaffelsen af disse tidsomstillinger og tilpasningen heraf vil have mærkbar indflydelse på vores hverdag.

Vi går typisk i skole og tager oftest på arbejde først på dagen, mens vores fritids- og idrætsaktiviteter ligger sidst på dagen. For langt de flestes vedkommende foregår forpligtelserne først på dagen inden dørene, mens de mange udendørs fritidsmuligheder er afhængig af det naturlige lys. Derfor vil en permanentgørelse af sommertiden i højere grad tilgodese danskernes fritidsmæssige interesser og muligheder - hvad enten det er som aktiv idrætsudøver, gæst på en restaurant eller turist i eget land.

Kunstig belysning og varmelamper kan på ingen måde genskabe disse mange mistede lyse timer. Det er hverken økonomisk eller miljømæssigt forsvarligt - endsige muligt at etablere sådanne installationer på alle de berørte attraktioner, seværdigheder, idrætsanlæg, pladser eller virksomheder.

HORESTA vil derfor på det kraftigste opfordre til, at *hensynet til sommertid, enten som permanent tid eller som en tidsomstilling mellem vintertid og sommertid, vejer tungere for Danmark end de mulige fordele ved afskaffelsen af sæsonbestemte tidsomstillinger.*

Hvis tidsomstillingen skal afskaffes, er det afgørende, at vi i Danmark permanentgør sommertiden. Placeringen af den 'ekstra' lyse time ligger bedst om aftenen - både for danskerne og det danske hotel-, restaurant- og turismeerhverv.

LO har sendt følgende bemærkninger:

LO har i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål og i EU-specialudvalget for Transport, Bygning og Bolig modtaget forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om afskaffelse af sæsonbestemte tidsomstillinger og ophævelse af direktiv 2000/84/EF i høring.

Det er LO's opfattelse, at der er visse fordele ved de eksisterende sæsonbestemte tidsomstillinger i forhold til udvalgte erhverv som fx de grønne brancher. Muligheden for at arbejde - særligt i foråret - en time længere i dagslys er til gavn for brancherne og lønmodtagerne. Ligeledes betyder sommertiden, at man i den varme periode kan starte tidligere og derved undgå noget af eftermiddagsvarmen.

Ved at afskaffe tidsomstillingerne kan man i et vist omfang forvente, at arbejdstiden vil blive omlagt, så mange af de ansatte i disse brancher vil blive bedt om at møde ind tidligere for at udnytte lyset og undgå varme. Denne mulige omlægning af arbejdstiden finder vi uhensigtsmæssig.

Hvis det fremover bliver muligt for medlemsstaterne selv at vælge, hvilken zonetid de vil benytte, risikerer det skabe et EU opdelt i forskellige zonetider. Det kan give en lang række udfordringer i forbindelse med for eksempel samhandel og krydsning af grænser. Det bør derfor være en forudsætning for eventuel dansk opbakning til forslaget, at der samtidig indgås en politisk aftale EU-landene imellem om, at landene overgår til samme zonetid.

KL har sendt følgende bemærkninger:

Som KL forstår forslaget, lægges der op til at sommertid skal gælde hele året.

Permanent sommertid kan evt. have positiv betydning for borgere Sydeuropa – men i Nordeuropa vil det betyde endnu mørkere morgener i vinterhalvåret. Mange borgere har mindre energi i vinterhalvåret – og har mere behov for lyset ved dagens start end sidst på eftermiddagen. Det gælder både institutionsbørn, skolebørn, teenagere, psykisk og socialt sårbare borgere – og en lang række personer i ordinære jobs. Det vil således få varig negativ betydning for en lang række borgere, såfremt der indføres permanent sommertid i vinterhalvåret.

Forslaget vil formentlig også have en række samfunds- og privatøkonomiske konsekvenser. Såvel offentlige institutioner som private firmaer skal anvende mere lys om formiddagen. Pba. den korte høringsfrist er høringssvaret ikke politisk behandlet i KL.

DSB har sendt følgende bemærkninger:

Europa-Kommissionen offentliggjorde den 18. september 2018 forslag til direktiv om afskaffelse af sæsonbestemte tidsomstillinger og ophævelse af direktiv 2000/84/EF.

Transport-, Bygnings- og Boligministeriet har anmodet om DSB's eventuelle bemærkninger hertil.

DSB lægger vægt på, at der af hensyn til kunderne fortsat kommer til at gælde ensartet regler i EU på dette område. Den nuværende lovgivning, der foreskriver skift mellem sommertid og normaltid, er til irritation for de kunder, som rejser, når tidsskiftet finder sted. I den dimension er forslaget en gevinst. DSB har en vis forståelse for, at der inden for enkelte områder måske kunne være behov for en vis overgangsordning i 2019, som indeholdt i forslaget, men finder at der bør være tungtvejende grunde til at etablere en overgangsordning. Sådanne tungtvejende grunde ses ikke at fremgå af forslaget.

DSB har ikke yderligere bemærkninger til forslaget.

ITD har sendt følgende bemærkninger:

ITD har overordnet set ikke noget imod, at de nuværende EU-regler om normal- /sommertid ophæves. Foreningen er enig med Kommissionen i, at der er mange gode grunde til at ophæve de nuværende regler. ITD ønsker dog fortsat fælles og ensartede regler i hele EU, og ITD foreslår, at medlemsstaterne ikke skal have adgang til at etablere egne nationale regler. Vi henstiller til, at EU-lande inden for samme tidszone forpligtes til at fastholde princippet om én og samme tid. Se vore bemærkninger til artikel 2 nedenfor.

Bemærkninger til de enkelte artikler

§ 1:

Ingen bemærkninger.

§ 2:

Med forslaget i artikel 1, stk. 1 følger i realiteten, at hver enkelt EU-medlemsland kan vælge mellem enten en helårlig standardtid eller en helårlig sommertid.

Kommissionens forslag risikerer efter ITD's opfattelse at betyde, at der fremover vil kunne være eksempler, hvor nabolande oplever forskellige helårs normal- eller sommertider. Hvad ville der fx ske, hvis Danmark måtte beslutte sig til at have normaltid hele året, mens Tyskland og Sverige modsat måske etablere en helårlig sommertid? Problemet vil selvsagt være stort for grænsependlere, for langturschauffører og for alle de mange andre, der hver dag arbejder internationalt.

Chauffører har i deres lastbiler en såkaldt tachograf, der løbende måler deres køre-hvile-tid. I tachografen kører UTC-tiden altid i baggrunden, og aktiviteterne registreres i UTC-tid.

Men tachografens "eksterne" ur, som vises i tachografens display, skal jo være indstillet til den til enhver tid gældende lokaltid, da det er den tid, chaufføren/vognmanden skal forholde sig til.

Det vil derfor være u hensigtsmæssigt, hvis chaufføren skal ændre den lokale tid i tachografen, hver gang han krydser grænsen mellem to lande med uens helårstider.

ITD er således betænkelig ved, at der i henhold til Kommissionens forslag kan opstå et kludetæppe af forskellige nationale særregler i EU. En sådan situation fremmer ikke det indre markeds virkemåde og vil medføre praktiske og administrative problemer for bl.a. den internationale landevejstransport. Hertil følger ikke ubetydelige meromkostninger for erhvervslivet.

ITD kan støtte, at de nuværende regler ophæves. Dog bør EU's medlemsstater opnå enighed om, at alle medlemslande inden for samme tidszone forpligtes til at have én og samme tid hele året. Om den tid så er "sommertid" eller "vintertid", er for så vidt underordnet.

§ 3:
Ingen bemærkninger.

§ 4:
Ingen bemærkninger.

§ 5:
Ingen bemærkninger.

DIF/DBU har sendt følgende bemærkninger:

For DIF, der repræsenterer knap 2 millioner medlemmer i 62 specialforbund, er debatten om sommertidens afskaffelse langt vigtigere end blot en snak om at stille havemøbler frem eller tilbage.

Vores holdning er klar; en afskaffelse af sommertiden vil få alvorlige konsekvenser for fodboldklubberne i Danmark, udendørsidrætten generelt og folkesundheden i bred forstand, fordi afskaffelsen vil gøre det vanskeligere at gennemføre udendørsaktiviteter som eksempelvis en fodboldsæson, hvis den ekstra lyse aften er forsvinder i sommerhalvåret.

Sommertidens forlængende aftenlys gør det ganske simpelt muligt for sportsklubber, idræts- og fritidsforeninger at afholde turneringer og anden udeaktivitet fra først på aftenen til solnedgang. Hvis sommertiden afskaffes, vil råderummet til sådanne aktiviteter blive indskrænket fra de nuværende 5-6 måneder til 3 måneder henover sommeren. Det betyder mindre banetid, mindre udetid og dermed også færre aktive medlemmer i det danske foreningsliv. Derfor vil det efter vores opfattelse være en fejl at afskaffe sommertiden.

På ovenstående baggrund er DIF og DBU tilhængere af en løsning, hvor sommertiden gøres permanent eller nuværende ordning bibeholdes. Overvejes en løsning, hvor vintertiden gøres permanent, udtrykker vi hermed vores bekymring og appellerer til, at en sådan beslutning må bero på en grundig og tilbunds gående undersøgelse af konsekvenserne for DIFs 9.000 idrætsforeninger.

DAF har sendt følgende bemærkninger:

Dansk Atletik Forbund (DAF), er en del af Danmarks Idrætsforbund og repræsenterer 42.000 medlemmer. Derudover arrangerer vores foreninger også op

imod 1.000 motionsløb årligt hvori en stor gruppe af de over 1 mio. borgere der regelmæssigt løber eller går, deltager.

For alle er debatten om sommertidens afskaffelse vigtigere end blot en snak om at stille havemøbler frem eller tilbage.

Afskaffelse af sommertiden vil få alvorlige konsekvenser for vores aktiviteter i Danmark, udendørsidrætten generelt og folkesundheden i bred forstand, fordi afskaffelsen vil gøre det vanskeligere at gennemføre udendørsaktiviteter hvis den ekstra lyse aften time forsvinder i sommerhalvåret.

Sommertidens forlængende aftenlys gør det ganske simpelt muligt for sportsklubber, idræts- og fritidsforeninger og andre at afholde turneringer og anden udeaktivitet fra først på aftenen til solnedgang. Hvis sommertiden afskaffes, vil råderummet til sådanne aktiviteter blive indskrænket fra de nuværende 5-6 måneder til 3 måneder henover sommeren. Det betyder mindre træningstid, mindre udetid og dermed også færre aktive medlemmer i det danske foreningsliv og de hundredetusinder af motionister der løber eller går i naturen. Derfor vil det efter vores opfattelse være en fejl at afskaffe sommertiden.

På ovenstående baggrund er Dansk Atletik Forbund tilhængere af en løsning, hvor sommertiden gøres permanent eller nuværende ordning bibeholdes. Overvejes en løsning, hvor vintertiden gøres permanent, udtrykker vi hermed vores bekymring og appellerer til, at en sådan beslutning må bero på en grundig og tilbundsgående undersøgelse af konsekvenserne for alle vores foreninger, medlemmer og andre idrætsaktive der dyrker vores sport.

Dans Golf Union har sendt følgende bemærkninger:

Vi har følgende konkrete bemærkninger til forslaget:

For en udendørsidræt som golf anser vi det som problematisk, hvis der fremover bliver vintertid hele året. Hermed vil den ekstra lyse aften time forsvinde, hvilket vil gå udover antal spillede golfrunder i Danmark, da lige netop dette tidspunkt er der, hvor de mest populære starttider ligger. De tabte golfrunder vil ikke kunne hentes i den ekstra lyse tid om morgenen.

En times mindre golf om aftenen vil svare til ca. 30 personer færre vil kunne spille en runde golf om dagen pr. klub. Det svarer på landsplan til ca. 1 mio. færre golfrunder pr. år.

Meget hold-træning og mange turneringer ligger i aftentidsrummet. En begrænsning af dette vil dermed også påvirke det sociale miljø i klubberne – et miljø der er meget vigtigt for spillernes fortsatte tilknytning til golfsporten.

Vintertid hele året vil betyde færre aktive golfspillere og dermed et samfundsmæssigt tab, bl.a. i relation til folkesundheden.

Det vil betyde økonomiske problemer for de danske golfklubber, da antallet af starttider og medlemmer vil falde samtidig med at omkostningerne til at drive et golfanlæg vi være de samme.

Dansk Golf Union vil således foretrække en løsning, hvor sommertiden gøres permanent eller nuværende ordning bibeholdes, idet det vil give flest mulige

lyser timer om eftermiddagen/aftenen, hvilket er det tidspunkt, hvor de fleste danskere spiller golf.

Side 18/18

Vi håber, at vores betragtninger vil blive taget med i overvejelserne omkring de sæsonbestemte tidsomstillinger.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Enkelte lande synes at støtte forslaget, men majoriteten af medlemslandene synes at mene, at Kommissionens tidsplan for behandling og vedtagelse af forslaget er for ambitiøs, og at der er behov for at gennemføre høringer af civilsamfund, erhvervsliv og interesseorganisationer i de respektive medlemslande. Derfor har flere lande meddelt Kommissionen, at der er behov for yderligere tid til at behandle forslaget.

Flere medlemslande har desuden gjort gældende, at det er afgørende med en koordineret løsning i EU fsva valget af standardtid, således at man ikke ender med et kludetæppe af tidszoner i EU.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Da forslaget om afskaffelse af det halvårslige tidsskift berører alle i Danmark, mener regeringen, at der er behov for ordentlig tid til behandling af direktivforslaget. Der er blandt andet behov for grundig høring af civilsamfund, interesseorganisationer og erhverv med henblik på at belyse forslagets konsekvenser.

Hvis forslaget vedtages og det halvårslige tidsskift afskaffes, bør valget af den fremtidige tidszone koordineres tæt og centralt med de øvrige medlemslande i EU, herunder særligt med Danmarks nærmeste nabolande, for at undgå en yderligere differentiering af tidszonerne inden for det indre marked.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.